

Słowo o Profesorze Tadeuszu Waławie Nowackim (1913–2011)

W dziejach nauki szczególną rolę odgrywają uczeni odkrywający i ukazujący nowe obszary badań, kreujący nowe dyscypliny czy subdyscypliny naukowe, tworzący teorie i koncepcje umożliwiające coraz lepsze poznanie i zrozumienie świata ludzi, świata idei, a także świata przyrody i rzeczy. Wielkim dobrodziejstwem jest, gdy tacy uczeni skupiają wokół siebie wielu uczniów i współpracowników, przekazują wiedzę innym ludziom i działają na rzecz społecznego dobra.

Taką postacią w pedagogice – i szerzej: w rodzimej humanistyce – był Profesor Tadeusz Waław Nowacki. Dokonania Profesora są szeroko znane i uznane, a On sam był i pozostaje Nauczycielem i Mistrzem dużej społeczności pedagogów akademickich, nauczycieli i innych pracowników oświaty, działaczy oświatowych, ludzi różnych zawodów.

* * *

Tadeusz W. Nowacki urodził się 25 listopada 1913 roku w Łodzi. Ukończył Państwowe Gimnazjum im. Stanisława Staszica w Zgierzu, a następnie – w roku 1937 – studia wyższe na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Magisterium uzyskał na podstawie pracy pt. *Rozwój świadomości społecznej dziecka warstwy robotniczej w Łodzi*. Po studiach podjął pracę zawodową jako asystent w Katedrze Pedagogiki na UJ. Katedrą tą kierował prof. dr Zygmunt Mysłakowski. Jeszcze przed wojną przez rok pracował w Państwowym Pedagogium w rodzinnej Łodzi, gdzie zetknął się z Czesławem Karpem, który – jak wspominał Profesor Nowacki – wprowadzał studentów w tajniki robót ręcznych. To były impulsy zainteresowań sprawami kształcenia zawodowego. Na zainteresowania te miały też wpływ doświadczenia związane z rolą przemysłu – szczególnie przemysłu włókienniczego – w życiu mieszkańców Łodzi.

Po latach wojny Tadeusz W. Nowacki organizował szkolnictwo, pracował w kuratorium w rodzinnym mieście, jednocześnie kontynuował pracę naukową. W roku 1946 uzyskał stopień doktora filozofii (w zakresie pedagogiki), a podstawą przewodu doktorskiego była rozprawa nt. *Samopoczucie dziecka przewlekłe chorego*. Tematykę tę Tadeusz Nowacki podjął jeszcze w czasie pracy w Uniwersytecie Jagiellońskim, a rozprawę obronił w Uniwersytecie Łódzkim – pod kierunkiem prof. Sergiusza Hessena. Był to pierwszy doktorat nadany w utworzonym wówczas Uniwersytecie Łódzkim.

Dalsze losy zawodowe Tadeusza W. Nowackiego odzwierciedlają złożoność i zmienność sytuacji życiowych Jego pokolenia. Był współtwórcą i nauczycielem akademickim Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Łodzi. Pracował także w Wyższej Szkole Gospodarstwa Wiejskiego w Łodzi, gdzie pełnił funkcję dziekana Wydziału Agronomii Społecznej, związany był również z Instytutem Przemysłowo-Rzemieślniczym. Zwolniony – ze względów ideologicznych – z pracy w uczelniach łódzkich uzyskał zatrudnienie w Centralnym Urzędzie Szkolnictwa Zawodowego w Warszawie. W CUSZ pracował w latach 1949–1955. Zdobywał coraz większą wiedzę o zagadnieniach przygotowania zawodowego młodzieży i dorosłych, o problemach kształcenia zawodowego.

W Warszawie ponownie podjął pracę naukową. Zatrudniony został w Instytucie Pedagogiki Ministerstwa Oświaty, gdzie zorganizował i kierował w latach 1955–1962 Zakładem Kształcenia Politechnicznego. W roku 1957 otrzymał stanowisko docenta. Doświadczenia zawodowe zdobywał, pracując m.in. w Uniwersytecie Jagiellońskim i w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie, a także w Wojskowej Akademii Politycznej.

W roku 1960 Tadeusz W. Nowacki uzyskał tytuł profesora, a w roku 1970 tytuł profesora zwyczajnego.

Swoje ulubione miejsce pracy znalazł, a właściwie stworzył je, organizując w roku 1972 Instytut Kształcenia Zawodowego, którym kierował w latach 1972–1983. Po przejściu na emeryturę nadal był aktywny zawodowo – pracował m.in. w Wyższej Szkole Pedagogicznej TWP w Warszawie, a od roku 2009 w Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie – na Wydziale Pedagogiki i Psychologii.

* * *

Profesor Tadeusz Nowacki powszechnie kojarzony jest z pedagogiką pracy, edukacją zawodową, kształceniem ustawicznym. Niezależnie jednak od kolejnych zainteresowań naukowych i pełnionych ról zawodowych pozostawał i pozostaje ponad wszystko Humanistą, Osobą przekonaną o prymacie idei humanistycznych. Ideom tym był niezmiennie wierny.

Zaledwie skromną egzemplifikacją głębokiej identyfikacji z ideałami humanizmu mogą być zarówno pierwsze publikacje – np. wspomniana już praca *Samopoczucie dziecka przewlekłe chorego* (tekst z roku 1948), świadcząca o wrażliwości na jakże ludzkie sprawy, studia dające bliski kontakt z wiedzą o człowieku i z dorobkiem ludzkiej myśli (doktorat z filozofii), jak i późniejsze publikacje – np. *Wychowanie a cywilizacja techniczna; Człowiek a technika wojenna* (Profesor T. Nowacki był współautorem tej książki).

Dla paru pokoleń nauczycieli i przedstawicieli innych grup zawodowych zainteresowanych osobowością człowieka Profesor Tadeusz Nowacki jest autorem wielokrotnie wznawianych podręczników psychologii. Studiował wiedzę o człowieku i przekazywał ją innym. W dużym stopniu również na tym budował swój świat humanizmu. Dzięki temu lepiej rozumiał ludzi, a idee humanistyczne wy-

znawał ze znajomością wielkości i małości ludzkiego gatunku, a więc z pełną świadomością i przekonaniem. Jakże to piękny i potrzebny dzisiaj wzór życiowej ideologii i życiowej postawy.

* * *

Wątek humanizmu przewija się w całej zawodowej biografii Profesora. Od lat zajmował się edukacją zawodową, a przed czterdziestu laty stał się głównym twórcą pedagogiki pracy – jako dyscypliny (czy subdyscypliny) pedagogiki. Od początku działalności na tym polu dostrzegał wyraźne powiązania między rozwojem człowieka, szansami godnego życia i kształtowaniem bogatej osobowości a pracą.

W dziejach ludzkości przypisywano pracy różne (często poślednie) miejsce w życiu człowieka. Profesor walczył przyczynił się do tego, aby w naszym społeczeństwie nadać pracy humanistyczny wymiar i pokazać wartości społeczne i indywidualne z pracą związane. Już wczesne publikacje – np. książki *Wychowanie a cywilizacja techniczna* i *Wychowanie przez pracę* – były wyrazem takiego spostrzegania pracy. Późniejsze publikacje służyły rozwinięciu tej humanistycznej perspektywy pracy.

Profesor od dawna konsekwentnie uznawał bardzo szerokie rozumienie pracy. Zawiera się w tym ujęciu pracy właściwie wszelki celowy wysiłek i (społecznie użyteczne) wykorzystanie wiedzy – służące zarówno wytworzeniu produktu i/lub uzyskaniu wynagrodzenia, jak też mające na względzie własną satysfakcję, samorozwój i samorealizację, uzyskanie społecznej akceptacji czy poczucie spełnienia czegoś pożytecznego. Tak definiuje się dziś pracę w najnowszych publikacjach – niejako potwierdzając poglądy Profesora.

Tworząc pedagogikę pracy w naszym kraju i kierując środowiskiem uprawiającym ten obszar pedagogiki, Profesor Tadeusz Nowacki wyznaczał główne kierunki teorii i praktyki edukacji zawodowej. Przyczynił się do określenia swobodnych zasad i modeli kształcenia zawodowego. Z Jego inspiracji i pod Jego kierunkiem dokonywało się przeobrażenie tego kształcenia – z wąskoprofilowego w szerokoprofilowe. I w tym przypadku nie bez znaczenia był „czynniki humanistyczny” – stałe przekonanie o potrzebie nadania edukacji zawodowej charakteru ogólnorozwojowego.

Ewolucję poglądów na ten temat odczytać można, sięgając np. do dawniejszej pracy *Treść i proces kształcenia politechnicznego* i do prac nowszych – *Wychowanie młodego pokolenia, teoretyczne podstawy rekonstrukcji szkoły średniej* i *O kwalifikacjach prawie wszystko*.

Jak przystało na twórcę dyscypliny naukowej, Profesor przygotował opracowania podręcznikowe – *Podstawy dydaktyki zawodowej* i *Dydaktykę doskonalenia zawodowego*. Był Autorem około 1000 publikacji. Ważniejsze prace to m.in.: *Dydaktyka doskonalenia zawodowego* (Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1976), *Pedagogika pracy – problematyka i przegląd badań* (WSiP, Warszawa 1982), *Nowy słownik pedagogiki pracy* (Wyd. WSP TWP,

Warszawa 2000), *Zawodownawstwo* (ITE, Radom 2003), *Leksykon pedagogiki pracy* (ITE, Radom 2004), *Podstawy dydaktyki pracy* (Wyd. WSP TWP, Warszawa 2004), *Tworząca ręka* (Studio Wydawnicze Familia, Warszawa 2005).

* * *

Skuteczne oddziaływanie na teorię i praktykę edukacyjną możliwe jest przy współpracy z grupami ludzi, instytucjami. Profesor uczynił wiele, aby pozyskać zwolenników i sojuszników. Ogromną uwagę przywiązywał do kształcenia nauczycieli. W edukacji nauczycielskiej uczestniczył całe życie, wiedział bowiem, że to nauczyciele w dużym stopniu przesądzą o powodzeniu lub fiasku przemian oświaty i transformacji ustrojowej.

Nie sposób przecenić zasług Profesora w kształceniu kadry naukowej. Był patronem większości poczynąń naukowych, promotorem i recenzentem rozpraw awansowych z zakresu pedagogiki pracy. Stworzył szkołę naukową o wyraźnej ideologii i klarownej metodologii.

Udziałem Profesora było zorganizowanie ważnej instytucji naukowo-badawczej – Instytutu Kształcenia Zawodowego. Jako dyrektor IKZ zapewnił warunki rozwoju społeczności pedagogów pracy i rozwoju badań naukowych dotyczących edukacji zawodowej. Z instytutem związana też była działalność wydawnicza – m.in. seria „Biblioteka Kształcenia Zawodowego” (Prof. T. Nowacki był redaktorem serii).

Czas potwierdził przewidywania Profesora i nadał pedagogice pracy szczególną rangę społeczną. W warunkach demokracji – skojarzonej z zasadami wolnorynkowymi – zagadnienia przygotowania do pracy, zmiany kwalifikacji, uczestnictwa na rynku pracy (i wiele innych) nabierają jeszcze większego niż dotąd znaczenia.

Profesor Tadeusz W. Nowacki był zaangażowany w różne formy działalności społecznej. Od roku 1950 uczestniczył w pracach Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN, był honorowym przewodniczącym Zespołu Pedagogiki Pracy KNP PAN, brał udział w pracach m.in. rad naukowych MON, CRS „Samopomoc Chłopska”, Towarzystwa Krzewienia Wiedzy Praktycznej, Towarzystwa Wolnej Wszechnicy Polskiej, Towarzystwa Kultury Moralnej, był prezesem Towarzystwa Miłośników Robót Ręcznych. Liczne poczynania Profesora zaskakują ogromnym zakresem i jakością. Żywotności, pracowitości, zaangażowaniu towarzyszyły racjonalizm i pragmatyzm – umiejętność określania celów i zadań działań własnych i działań ludzi współpracujących, ale także tworzenia warunków do osiągnięcia celów. To jedna z tajemnic wielu sukcesów.

Przejawem świadczącym o wielkiej ciekawości ludzi i wiedzy jest – mało znane, a zasługujące na bliższe poznanie i opisanie – zaangażowanie Profesora w zorganizowanie i funkcjonowanie nieformalnej grupy osób, które jako swój symbol (dzisiaj powiedzielibyśmy – logo) przyjęły żyrafę. Grupa ta – „Żyrafa” – powstała ponad pół wieku temu, a wśród założycieli byli m.in. Tadeusz Nowacki, Tadeusz i Janina Kotarbińscy. Dawnych i nowych członków „Żyrafy” jedno-

czy właśnie dążenie do poznania nowych obszarów wiedzy, możliwość prowadzenia dyskusji, wzbogacania doświadczeń. Symbol – żyrafa – oddaje m.in. wyrastanie „ponad”, ciekawość, lepszy ogląd świata. Profesor od lat był prezesem „Żyrafy”. W Jego biografii znaleźć można inne związki ze społecznościami ludzi zaangażowanych.

Na podkreślenie zasługują bliskie i owocne związki Profesora ze środowiskami pedagogicznymi w kilku państwach – głównie z pedagogami niemieckimi i pedagogami w byłym ZSRR. Od lat łączyły Go bardzo bliskie i serdeczne więzi z pedagogami ukraińskimi. Jego książki tłumaczone były na język ukraiński – są to m.in. prace *Praca ludzka. Analiza pojęcia* (wydana w roku 2010) i *Tworząca ręka* (2007). Profesor był doktorem honoris causa Uniwersytetu Narodowego im. M.P. Dragomanowa w Kijowie.

Działalność Profesora znalazła także uznanie w naszym kraju. Był odznaczony m.in. Krzyżem Kawalerskim i Krzyżem Komandorskim OOP, miał tytuł Zasłużonego Nauczyciela. Był doktorem honoris causa Uniwersytetu im. Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy.

* * *

Profesor Tadeusz Waław Nowacki był wybitnym Uczonym, szlachetnym Człowiekiem, wielką Osobowością. Był Nestorem i Gigantem polskiej pedagogiki, Osobą niezwyklej wiedzy i mądrości, przykładem dla kilku pokoleń pedagogów, nauczycieli, pracowników oświaty. Pozostaje Nauczycielem znacznego grona pedagogów akademickich. Jego życie i dorobek budzą najwyższe uznanie i wyznaczają drogę rozwoju myśli pedagogicznej i praktyki oświatowej.

Redaktorzy „Rocznika”

Październik 2011 r.

Професор Тадеуш Вацлав Новацький (1913–2011)

В історії науки особливу роль відіграють учені, які відкривають і вказують нові горизонти досліджень, створюючи нові наукові дисципліни або субдисципліни, обґрунтовують теорії та концепції, спрямовані на глибше пізнання і розуміння світу людей, світу ідей, а також світу природи і речей. Це велика справа, коли такі вчені гуртують навколо себе учнів і співробітників, передають свої знання іншим людям і діють на благо суспільства.

Такою постаттю в педагогіці, і ширше – у польській гуманістиці був Професор Тадеуш Вацлав Новацький. Праці Професора широко відомі і визнані науковим світом, а сам він був і залишається Вчителем і Майстром великої спільноти університетських педагогів, учителів та інших діячів освіти, людей різних професій.

* * *

Тадеуш В. Новацький народився 25 листопада 1913 року в Лодзі. Він закінчив Державну гімназію ім. Станіслава Сташица в Згежу, а потім – у 1937 році, – філософський факультет Ягеллонського університету. Звання магістра він одержав, захистивши наукову працю на тему «Розвиток суспільної свідомості дитини з робітничої верстви в Лодзі». Після закінчення університету приступив до праці за фахом на посаді асистента кафедри педагогіки Ягеллонського університету. Цю кафедру очолював проф. доктор Зигмунт Мислаковський. Ще перед війною протягом року Тадеуш В. Новацький працював у Державному педагогічному інституті у рідній Лодзі, де зустрівся з Чеславом Карпом, який, як згадував Професор Новацький, відкривав студентам таємниці майстерності у ремеслі. Це були явні ознаки зацікавлення справою професійної підготовки. На це зацікавлення також впливав досвід, пов'язаний зі значенням промисловості, особливо текстильної, у житті мешканців Лодзі.

У післявоєнні роки Тадеуш В. Новацький займався організацією шкільної освіти, працював в Управлінні освіти рідного міста, водночас продовжував наукову працю. У 1946 році здобув ступінь доктора філософії (в галузі педагогіки), результатом його наукового дослідження стала дисертація на тему «Самопочуття хронічно хворої дитини». Цю проблему Тадеуш Новацький почав досліджувати ще працюючи в Ягеллонському

університеті, а дисертацію захистив в університеті м. Лодзь під керівництвом проф. Сергія Гессена. Це був перший докторський ступінь, наданий у новоствореному університеті в Лодзі.

Подальша професійна доля Тадеуша В. Новацького – відображення складності і мінливості життєвих ситуацій його покоління. Він був співзасновником і викладачем Вищої педагогічної школи у Лодзі. Працював у Вищій сільськогосподарській школі у Лодзі на посаді декана факультету суспільної агрономії, був пов'язаний також з Ремісничо-промисловим інститутом. З ідеологічних міркувань був відсторонений від роботи у вищих навчальних закладах Лодзі. Згодом Тадеуш В. Новацький одержав роботу в Центральному управлінні професійної освіти у Варшаві, де і працював упродовж 1949–1955 років, поглиблюючи знання у галузі професійної підготовки молоді та дорослих, проблем професійної освіти.

У Варшаві Тадеуш В. Новацький повернувся до наукової роботи. Він почав працювати в Інституті педагогіки Міністерства освіти, де організував кафедру політехнічної освіти, яку очолював упродовж 1955–1962 років. У 1957 році був призначений на посаду доцента. Професійний досвід він здобував, працюючи також у Ягеллонському університеті, Вищій педагогічній школі в Кракові та у Військово-політичній академії.

У 1960 році Тадеушу В. Новацькому було присвоєно звання професора, а в 1970 – професора ординарного.

Своє улюблене місце роботи він знайшов, а точніше – створив сам, організувавши в 1972 році Інститут професійної освіти, який очолював у 1972–1983 рр. Після виходу на пенсію він і далі був професійно активним: працював у Вищій педагогічній школі Товариства загальних знань у Варшаві, а з 2009 року – в Університеті Марії Кюрі-Склодовської в Любліні на факультеті педагогіки і психології.

* * *

Ім'я професора Тадеуша Новацького у суспільній свідомості тісно пов'язане із педагогікою праці, професійною підготовкою і безперервною освітою. Однак незалежно від чергових наукових зацікавлень і виконуваних професійних ролей, він залишався і залишається передусім Гуманістом, Особою, переконаною у пріоритеті гуманістичних ідей. Цим ідеям він був непохитно вірний.

Скромним підтвердженням глибокої відданості ідеалам гуманізму можуть бути його перші публікації: наприклад, згадувана наукова праця «Самопочуття хронічно хворої дитини» (1948 р.), яка свідчить про виняткову чуйність до людських переживань, і є дослідженням, що розкриває його глибокі знання про людину, про надбання людської думки (докторська дисертація з філософії), а також пізніші публікації, наприклад, «Виховання і технічна цивілізація», «Людина і військова техніка» (Професор Новацький був співавтором цієї книги) та ін.

Для кількох поколінь учителів і представників інших професійних груп, зацікавлених особистістю людини, Професор Тадеуш Новацький є автором підручників з психології, які витримали багато перевидань. Він вивчав науку про людину і передавав свої знання іншим. На цьому він значною мірою вибудував свій світ гуманізму, завдяки цьому краще розумів людей, а гуманістичні ідеї визнавав, цілковито усвідомлюючи як велич, так і нищість роду людського. Наскільки ж це добрий і потрібний сьогодні зразок життєвої ідеології та життєвої позиції!

* * *

Тема гуманізму проходить через всю професійну біографію Професора. Багато років він займався професійною освітою і сорок років тому став головним творцем педагогіки праці як окремої дисципліни (або субдисципліни) педагогіки. Від початку діяльності з цього напрямку професор спостерігав тісний зв'язок між розвитком людини, шансами на достойне життя, формування багатосторонньої особистості і працею.

В історії людства праці відводилося різне (часто останнє) місце у житті людини. Професор зробив вагомий внесок у те, щоб у польському суспільстві надати праці гуманістичного виміру та показати індивідуальні й суспільні цінності, пов'язані з працею. Вже ранні публікації, наприклад, книги «Виховання і технічна цивілізація», «Виховання через працю», були відображенням такого погляду на працю. Пізніші публікації слугували розвитку цієї гуманістичної перспективи праці.

Професор вже давно послідовно визнавав дуже широке розуміння праці. У цьому розумінні працею є кожне цілеспрямоване зусилля і суспільно корисне використання знань, що служать як створенню продукту, так і/або отриманню винагороди, а також мають на меті власне задоволення, саморозвиток і самореалізацію, одержання суспільного схвалення або почуття виконання чогось корисного. Так на сьогодні визначається праця у найновіших публікаціях, певним чином підтверджуючи погляди Професора.

Створюючи педагогіку праці в Польщі і керуючи осередком, який займався цією галуззю педагогіки, професор Тадеуш Новацький визначав головні напрями теорії і практики професійної освіти. Він був причетний до визначення особливих принципів і моделей професійної освіти. З його ініціативи і під його керівництвом відбувалося перетворення цієї освіти з вузькопрофільної на широкопрофільну. І в цьому випадку чимало значив «гуманістичний чинник» – стійке переконання у потребі надання професійній освіті загальноорозвивального характеру.

Еволюцію поглядів на цю тему можна простежити, звернувшись, наприклад, до давнішої праці «Зміст і процес політехнічної підготовки» і до праць новіших – «Виховання молодого покоління, теоретичні засади реконструкції середньої школи» та «Майже все про кваліфікації».

Як годиться засновникові наукової дисципліни, Професор підготував підручники – «Основи професійної дидактики» та «Дидактику професійного вдосконалення». Він був автором близько 1000 публікацій. Серед найважливіших праць такі: «Дидактика професійного вдосконалення» (Національний заклад ім. Оссолінських, Вроцлав, 1976), «Педагогіка праці – проблематика та огляд досліджень» ((Шкільне і педагогічне видавництво, Варшава, 1982), «Новий словник педагогіки праці» (видавництво Вищої педагогічної школи Товариства загальних знань, Варшава, 2000), «Професієзнавство» (Інститут технології експлуатації, Радом, 2003), «Лексикон педагогіки праці» (Інститут технології експлуатації, Радом, 2004 р.), «Основи дидактики праці» (видавництво Вищої педагогічної школи Товариства загальних знань, Варшава, 2004), «Рука, що творить» (видавнича студія Familia, Варшава, 2005).

* * *

Ефективний вплив на теорію і практику освіти можливий за умови співпраці з групами людей, інституціями. Професор багато зробив для того, щоб знайти прихильників і союзників. Величезну увагу він приділяв освіті вчителів. У підготовці вчителів брав участь протягом усього життя, оскільки знав, що саме вчителі судитимуть про успіх або поразку змін в освіті та трансформації устрою.

Неможливо переоцінити заслуги Професора у підготовці наукових кадрів. Він патрунував більшість наукових починань, був науковим керівником і рецензентом дисертацій з педагогіки праці. Він створив наукову школу з виразною ідеологією і зрозумілою методологією.

Справою Професора стала організація важливої науково-дослідної установи – Інституту професійної освіти (ІПО). Як директор ІПО він створив умови для розвитку спільноти педагогів праці та розвитку наукових досліджень, пов'язаних із професійною освітою. З інститутом також була пов'язана видавнича діяльність, у тому числі видання серії «Бібліотека професійної освіти» (проф. Т. Новацький був її редактором).

Час підтвердив передбачення Професора і надав педагогіці праці особливого суспільного статусу. В умовах демократії, яка асоціюється з засадами вільного ринку, завдання підготовки до праці, зміни кваліфікації, участі у ринку праці (і багато інших) набувають ще більшого, ніж доти, значення.

Професор Тадеуш В. Новацький був активним учасником різних форм суспільної діяльності. З 1950 року він брав участь у роботі Комітету педагогічних наук Польської академії наук (ПАН), був почесним головою секції педагогіки праці ПАН, брав також участь у роботі наукових рад Міністерства народної освіти, Сільськогосподарського центру «Селянська самодопомога», Товариства розповсюдження практичних знань,

Товариства вільного народного університету Польщі, Товариства моральної культури, був президентом Товариства любителів ручної праці. Численні починання Професора дивують своїм величезним діапазоном та якістю. Його життєздатність, працьовитість, ініціативність доповнювалися раціоналізмом і прагматизмом – умінням визначати мету і завдання власної діяльності та діяльності своїх співпрацівників, а також уміння створювати умови для досягнення мети. Це – одна із таємниць його численних успіхів.

Проявом, що свідчить про великий інтерес Професора до людей і знань, є маловідома, але варта глибшого вивчення і висвітлення його участь в організації та діяльності неформальної групи людей, які обрали своїм символом (як тепер сказали б – логотипом) жирафу. Ця група – «Жирафа» – була створена понад півстоліття тому, а її засновниками були, в тому числі, Тадеуш Новацький і Тадеуш та Яніна Котарбінські. Старих та нових членів «Жирафи» поєднує саме прагнення до пізнання нових напрямів знань, можливість дискутувати, збагачувати свій досвід. Символ – жирафа – це зростання «понад», цікавість, здатність краще побачити світ. Професор впродовж багатьох років був президентом «Жирафи». В його біографії можна знайти й інші зв'язки зі спільнотами ініціативних й активних людей.

Заслугують на особливу увагу тісні та плідні зв'язки Професора з педагогічними осередками кількох держав, зокрема з німецькими педагогами та з педагогами колишнього СРСР. Багато років поєднували його близькі й сердечні стосунки з українськими педагогами. Книги Професора перекладалися українською мовою – це, зокрема, «Людська праця» (видана в 2010 р.), та «Рука, що творить» (2007). Професор був Почесним доктором Київського національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова.

Діяльність Професора здобула визнання в Польщі. Він був нагороджений Кавалерським Хрестом і Командорським Хрестом Ордена відродження Польщі, мав звання Заслуженого учителя, був Почесним доктором Університету ім. Казимира Великого у Бидгощі.

* * *

Професор Тадеуш Вацлав Новацький був видатним Вченим, шляхетною Людиною, великою Особистістю. Він був Нестором і Гігантом польської педагогіки, Особою надзвичайних знань і мудрості, прикладом для кількох поколінь педагогів, вчителів, працівників освіти. Він залишається Учителем цілої плеяди університетських педагогів. Його життя і доробок заслуговують найвищого визнання і визначають шлях розвитку педагогічної думки і освітньої практики.

Редактори Щорічника

Жовтень 2011 р.